

Zákon neukládá rodičům rovnoměrnou, ale rovnocennou péči o děti, říká Veronika Bočanová

3.3.2026 - | HAVEL & PARTNERS

VELKÁ NOVELA RODINNÉHO PRÁVA - „Je třeba rozlišovat rovnocennost a rovnoměrnost. Pokud mluvíme o rovnoměrné péči, mluvíme o kvantifikaci rozdělení péče mezi oba rodiče. To zákon neukládá,“ upozorňuje v anketě legalwebu Veronika Bočanová, partnerka HAVEL & PARTNERS. „Rvnocennost je hodnotový pojem, který znamená jediné, že jsou si rodiče rovni v právech a povinnostech.“

Jaká očekávání máte od velké novely rodinného práva, účinné od 1. 1. 2026? Jaké tři změny z ní považujete za nejdůležitější?

Očekávání mám poměrně velká a dovolím si být aplikační optimista, tedy těším se na změny, které v praxi novela přinese. Nejde totiž jen o dílčí technickou úpravu, ale o novelizaci, která má hodnotový a principiální přesah. Zákonodárce se zde poměrně otevřeně pokouší korigovat některé dlouhodobě zakořeněné stereotypy a nevyváženosti, které se v aplikační praxi – zejména v opatrovnických řízeních – stále objevují.

Mezi nejdůležitější řadím zejména tyto tři okruhy změn:

- **1. Výslovné zrovnoprávnění rodičů v péči o dítě**

Zrušení dosavadních „forem péče“ (společná, střídavá, výlučná). Do budoucna budou děti svěřovány jednoduše do „péče“ obou rodičů s tím, že soud bude moci upravit časový harmonogram či rozvrh péče jednoho a druhého rodiče. Zaznamenala jsem výklad, že novela zavádí nový typ či dokonce pojem tzv. rovnocenné péče, to je ale nepochopení právní úpravy. Zakotvení práva dítěte na rovnocennou péči obou rodičů (a stejného práva obou rodičů vůči dítěti) je zdůraznění principu právní úpravy, nikoli zavedení nového typu péče.

Stejně tak je třeba rozlišovat rovnocennost a rovnoměrnost. Pokud mluvíme o rovnoměrné péči, mluvíme o kvantifikaci rozdělení péče mezi oba rodiče. To zákon neukládá. Rovnocennost je hodnotový pojem, který znamená jediné, že jsou si rodiče rovni v právech a povinnostech (konceptu, že péče o dítě je nejen právem, ale i povinností ostatně odpovídá i zcela nový nadpis nad § 887 OZ Výkon práva a povinnosti péče a styku rodiče s dítětem).

Novela v tomto ohledu dále podrobněji a systematictěji vymezuje rodičovskou odpovědnost a jasně zdůrazňuje to, že styk je pouze dílčí složkou péče o dítě.

Do budoucna již nebude bez zásahu do rodičovské odpovědnosti (tedy „jen“ v souvislosti s rozvodem) možné, aby jeden rodič výlučně pečoval a druhý byl redukován pouze na osobu, která se s dítětem stýká. To se může jevit jako samozřejmé, ale v praxi se stále setkáváme s přístupem, podle něhož dítě „patří“ primárně k matce a otec musí svou rodičovskou pozici složitě obhajovat – a to nejen před soudy, ale i před školami, lékaři či dalšími institucemi, které s ním někdy jednají jako s rodičem druhé kategorie.

Do stejné hodnotové linie řadím i změnu, podle níž má být hlavním a jediným kritériem rozhodování

zájem dítěte, nikoli demonstrativní a neúplná kazuistika dílčích hledisek. Tato úprava klade na soud větší odpovědnost, ale zároveň umožňuje rozhodovat flexibilněji a skutečně individuálně (kritérií, ke kterým je třeba přihlížet, je nepřeborné množství a to, co je nepodstatné pro jedno dítě, může být pro jiné zcela zásadní). Soud by měl vážit veškeré okolnosti podstatné pro konkrétní rodinu. Zájem konkrétního dítěte je potřeba posuzovat v každém případě zvlášť.

Pokud půjde o rodinu, kde oba rodiče jsou tzv. kompetentní, tedy jejich schopnosti pečovat o dítě nejsou narušeny např. násilným jednáním, nerespektováním druhého rodiče, zneužíváním návykových látek či jakkoli jinak, soud by měl zasahovat do poměrů rodiny minimálně (a měl by vycházet z konceptu rovnocennosti, samozřejmě při zohlednění dalších hledisek podstatných pro konkrétní dítě). Naopak pokud bude namítáno cokoli zásadního, co by mohlo vést k závěru, že je v zájmu dítěte, aby o něj majoritně pečoval jeden z rodičů, soud by tomu měl věnovat patřičnou pozornost.

Tyto změny mají potenciál zásadně změnit myšlenkový rámeček, v němž soudy i další aktéři k rodičům dosud přistupovali.

• 2. Výslovný zákaz tělesného trestání dětí

Druhou rozsahem sice subtilní, ale významem zásadní změnou je zákaz tělesného trestání, působení duševního strádání či používání jiných ponižujících opatření při výchově dětí, který má význam nejen právní, ale především společenský. Neustávající veřejné debaty ukazují, že tělesné tresty jsou v českém prostředí stále považovány za „běžný“ či „tradiční“ výchovný prostředek, který část společnosti aktivně obhajuje („jeden pohlavek nikdy nikomu neuškodil“).

Právě proto považuji za důležité, že zákonodárce v této otázce jasně vymezuje hranici a vysílá jednoznačný hodnotový signál, že normální je děti nebít a respekt je třeba získávat jinak. V praxi rodinného práva má tato změna význam i pro posuzování rodičovských kompetencí a ochranu dítěte v konfliktních situacích.

• 3. Nahrazení předběžných opatření prozatímními rozhodnutími

Z procesních změn – vedle mediálně nejviditelnějšího spojení rozvodového a opatrovnického řízení – považuji za nejpodstatnější nahrazení dosavadních předběžných opatření institutem prozatímních rozhodnutí.

Dosavadní praxe předběžných opatření byla často problematická: rozhodovalo se velmi rychle, na omezeném skutkovém podkladu, a přesto tato „dočasná“ rozhodnutí v realitě často předurčila výsledek celého řízení. Prozatímní rozhodnutí by měla nabídnout procesně kultivovanější nástroj, který lépe vyvažuje potřebu rychlé ochrany dítěte s požadavkem na kvalitu a férovost rozhodování. Prozatímní rozhodnutí by měla mít stabilizační efekt. Zjednodušeně řečeno by účastníci řízení neměli odejít z jednání u soudu, aniž by měli buď dohodu, nebo prozatímní rozhodnutí o tom, jak budou o dítě pečovat do dalšího jednání. Za důležité považuji i to, že před vydáním prozatímního rozhodnutí musí být dána možnost vyjádřit se všem účastníkům, včetně nezletilého dítěte.

Jaká změna bývá podle vás v této novele zatím přehlížena a je důležité na ni upozornit?

Jednoznačně právě prozatímní rozhodnutí. Ve veřejném prostoru i mezi odborníky se pozornost soustředí především na spojení řízení o rozvodu a úpravě poměrů k dítěti, případně na zákaz tělesných trestů nebo je vedena debata o rovnocenné péči. Přitom změna koncepce „dočasných“ rozhodnutí v opatrovnických věcech může mít zcela zásadní dopad na každodenní praxi rodiny.

Prozatímní rozhodnutí mohou výrazně snížit či eliminovat konflikty a nejistotu pro dítě i rodiče v

průběhu řízení. Zároveň si od nich slibuji vyšší kvalitu, než se kterou jsme se potkávali u předběžných opatření, a to jednoduše proto, že soud nebude pod tlakem ani šibeniční sedmidenní lhůty k jeho vydání, ani zažité praxe, že druhou stranu (opačnou od navrhovatele) by mělo předběžné opatření „překvapit“. Bez zjištění stanoviska všech zúčastněných nemůže být skutkový stav dostatečně plasticky zjištěn, a tedy ani právní posouzení nemůže mít potřebný reálný podklad.

Jaká související očekávání máte v tomto ohledu od soudů?

Od soudů očekávám především ochotu aplikovat novelu v jejím duchu, nikoli pouze formálně. Tedy s otevřenou myslí, s respektem k individuálním okolnostem každé rodiny, bez zbytečných paušalizujících zjednodušení.

<https://www.havelpartners.cz/zakon-neuklada-rodicum-rovnomernou-ale-rovnocennou-peci-o-deti-rik-a-veronika-bocanova>